Poštnina plačana v gotovini

Maribor, torek 11. julija 1933

Stev. 154 Leto VII. (XIV.)

MARIBORSKI VEČERNIK „JUTRA"

Cena 1 Din

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 2440, uprave 2455
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri / Velja mesečno prejeman v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglasi po ceniku / Oglase sprejema tudi oglasni oddelek „Jutra" v Ljubljani / Poštni čekovni račun št. 11.409

Neuspehi fašizma v zunanji politiki

NEUSPELA PRIZADEVANJA MUSSOLINIJA IN GREHI HITLERJA.

Benito Mussolini je na sijajen način dokazal, da je fašizem za mednarodno politiko zelo **neuporabna oblika udejstvovanja.** Enajst let se že neprenehoma trudi, da bi se uveljavil v svetu, da bi ustvaril svojo skupino držav in dvignil pomen Italije pri zeleni diplomatski mizi, toda od vsega tega truda je ostalo nenavadno malo. Edini zanesljivi zaveznik Rima je Budimpešta, v najnovejšem času tudi Dunaj, **dasi ne brezpogojno.** Albanija je v italijanski skupini samo zato, ker mora biti, Bolgarija pa vedno koleba in se ne more vezati prav do zadnje karte. Stavbe, ki jih je gradil na Španijo, Turčijo, Grčijo, Rusijo in Nemčijo so se porušile še preden so bile dograjene. **Zato kažejo že prav številni znaki, da se pripravlja duce na umik in išče samo še oblike, ki naj bi bila seveda taka, da ne bi trpel prestiž njegove diktature in Italije.**

Še bolj kakor Mussolini je pa pokazal nesposobnost fašizma v svetovni politiki nemški Führer Adolf Hitler. S svojo brezobzirnostjo je odbil od Nemčije vse njene prejšnje prijatelje, celo avstrijske Nemce same. Prva usodna pogreška je bil boj proti Židom. Z njim je nahujskal proti sebi vesoljno židovstvo in celo vrsto drugih, ki jim rasno sovraštvo v dvajsetem stoletju ni v skladu s civilizacijo. Potem je prišla na vrsto Avstrija. Do Hitlerjevega prihoda na vlado v Avstriji skoraj ni bilo Nemca, ki ne bi simpatiziral z idejo »Anschlussa«, toda voditelju narodnih socialistov se je že v nekaj tednih posrečilo napraviti iz teh Nemcev **najhujše nasprotnike nove Nemčije in odločne Avstrijce.** Boj proti Avstriji je pa vzbudil velik odpor tudi v vseh velesilah Evrope, celo v Mussolinijevi Italiji in Macdonaldovi Angliji, ki sta Nemčijo vedno podpirali. Značilno je, da je dal Mussolini Dollfussu tudi pismena, ne samo ustmena zagotovila, **da ne bo nikoli dopustil, da bi stražili Brenner nemški narodno-socialistični napadalci.** Odnošaji med Rimom in Berlinom so se tako nenavadno temljito ohladili. Prav tako ali še bolj značilni so bili razni protinemški govori v obeh londonskih zbornicah. Zunanji minister sir Simon je n. pr. napadal narodne socialiste zaradi Židov, lord Chamberlain pa zaradi Avstrije in izjavil odkrito, da pomeni Hitlerjeva vlada stalno nevarnost za mir v Evropi. Angleško javno mnenje se orientira vedno bolj preč od Berlina in prve posledice se tudi že kažejo.

Tretja velika napaka je bila Hugenbergova spomenica o kolonijah, izročena londonski svetovni gospodarski konferenci, za katero je nedvomno stal Hitlerjev zunanjepolitični svetovalec Alfred Rosenberg. S to spomenico si je fašistična Nemčija nakopala na glavo sovraštvo sovjetske Rusije. Posledica je bil sedanji **vzhodni nenapadalni ali mirovni pakt med Rusijo in njenimi mejaši.** Zbližanje in nenavadno poglobljenje prijateljstva med Rusijo in Poljsko je le rezultat Hitlerjeve nerazsodnosti ali vsaj prevelike temperamentnosti v zunanji politiki. Prav ta vzhodni pakt je pa uplival naravnost usodno tudi na Italijo in njeni podonavski zaveznici Madžarsko in Avstrijo. Vse tri se, kakor vse kaže, pripravljajo na priključitev k temu paktu in Italija je baje pripravljena likvidirati celo svoj spor z — Jugoslavijo. Po najnovejših, zelo trdovratnih vesteh se pripravlja v Rimu pakt o nenapadanju med obema jadranskima državama.

Vse to nam dokazuje, da je metoda fašizma v zunanji politiki doživela silovit polom. Sistem, ki ga je ustvarjala, se danes ruši in vsa evropska zunanja politika je zaradi tega v premikanju, preorientaciji. **V nobeni kombinaciji pa ni Nemčije, skoraj vse so še več: naperjene proti njej.** Pakt štirih tega položaja sam po sebi čisto nič ne spreminja. Hitlerju se je torej že v nekaj mesecih posrečilo znova to, kar se je nekoč Viljemu II., ko je razbesnel svetovno vojno. Toda takrat so stale ob strani Nemčije vsaj še Avstroogrska, Bolgarija in Turčija. **Danes so tudi te daleč od vsakega sodelovanja z Berlinom.** Avstrija je celo najbolj srdita nasprotnica tendenc »tretjega rajha«. Če hočemo iz vsega tega napraviti trajen zaključek, moramo ugotoviti tole resnico: **Diktatura sirove brezobzirnosti je pač mogoča v notranji politiki, nemogoča pa je v mednarodni diplomaciji!** Tu je demokracija duha še vedno nenavadno močna in ne kaže še prav nobenih znakov eventuelnega bližnjega razpada.

Nenapadalni pakt med Jugoslavijo in Italijo

FRANCOSKI MINISTRSKI SVET O SMERNICAH UREDITVE PODONAVSKEGA VPRAŠANJA. DALADIER POTUJE V RIM 23. t. m. PAKT MED RUSIJO IN ITALIJO TER JUGOSLAVIJO IN ITALIJO.

PARIZ, 11. julija. **Ministrski svet se je na svoji včerajšnji seji bavil z glavnimi smernicami za bodoča francosko-italijanska pogajanja o novi ureditvi gospodarsko-političnega položaja v Podonavju.**

LONDON, 11. julija. **Diplomatski poročevalec »Daily Telegrapha« poroča svojemu listu iz Pariza z vso gotovostjo, da bo francoski ministrski predsednik Daladier dne 23. t. m. obiskal predsednika italijanske vlade Mussolinija v Rimu. Oba državnika bosta ob tej priliki razpravljala o vseh vprašanjih, ki se tičejo podpisa pakta štirih velesil, kakor tudi o položaju, ki je nastal po londonskem sklepu in parafiranju tako imenovanega »vzhodnega pakta«. Prav verjetno bosta sklenjeni dve novi pogodbi, in sicer: prijateljska pogodba med Italijo in sovjetsko Rusijo ter nenapadalni pakt med Italijo in Jugoslavijo. Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo so že v diplomatskem predstadiju in so v najtesnejši zvezi z jadranskim vprašanjem. Namen sklenitve omenjenega pakta je v tem, da prenehajo sedanji napeti odnošaji med obema sosednjima državama.**

PARIZ, 11. julija. **»Matin« piše o obisku predsednika francoske vlade Daladierja v Rimu in pravi med drugim naslednje: »Obisk Daladierja v italijanski prestolnici bo imel to dobro stran, da bo omogočil neposreden prehod na razpravo vprašanja o problemu srednje Evrope. Že sedaj se trdi, da so se pričela pogajanja o sklenitvi »jadranskega pakta« o nenapadanju med Italijo in Jugoslavijo, in sicer po modelu pakta med sovjetsko Rusijo in malo antanto.«**

Obsodba v procesu proti liškim ustašem

DRŽAVNO SODIŠČE JE OBSODILO ENEGA OBTOŽENCA NA SMRT. OSTALE NA JEČO IN ZAPOR, DVA PA JE OPROSTILO.

BEOGRAD, 11. julija. **Kakor je znano, se je že pred več tedni pričel pred izrednim državnim sodiščem za zaščito države proces proti znanim liškim »vstašem«, ki so bili včlanjeni v hrvatski emigrantski organizaciji »Ustaša«, ki ima svoj sedež v Italiji in so prejemali od nje večje množine orožja, bomb, peklenskih strojev in streliva ter veleizdajniške propagandne literature. Orožje je bilo deloma tudi porazdeljeno med prebivalstvo. Zločinska akcija, ki se je razvijala večinoma iz Zadra, je bila odkrita ob priliki oboroženega napada na neko našo orožniško postajo. Pozneje je prišlo do ponovnih spopadov z »vstaši«, neke noči pa so poskušali izdajalci na našem ozemlju razstreliti spomenik kralja Petra v Otočcu. Državno sodišče za zaščito države je izreklo včeraj dopoldne nad obtoženci, med katerimi pa ni glavnih krivcev, ker so pobegnili v Italijo, naslednjo sodbo: Jurij Rukavina se obsodi na smrt, Ivan Rukavina na 3 leta težke ječe, Leopold Super na 20 let, Ivan Abramović na 15 let, Jerko Sudar na dosmrtno težko ječo, Anton Super na 15 let, Josip Barić na 12 let, Josip Vukić na 10 let in Juro Gazić na 15 let težke ječe, Dane Babić pa na 9 mesecev strogega zapora, ki ga je že odsedel s preiskovalnim zaporom. Oproščena sta bila Josip Super in Pavle Barić. Večina obsojencev je izgubila tudi za vedno častne državljanske pravice.**

Reševanje svetovne gospodarske konference

SEJA GLAVNEGA ODBORA IN DRUGIH ODBOROV. DOLAR BO STABILIZIRAN ŠELE L. 1935. ROOSEVELT ZA ODGODITEV.

LONDON, 11. julija. **Predsedstvo svetovne gospodarske konference se je včeraj sestalo k napovedani seji in razpravljalo na njej o odgovorih posameznih odborov in pododborov glede nadaljevanja oziroma odgoditve dela v podrobnosti. Dočim sta se izrekla pododbora za indirektni protekcionizem in za koordinacijo proizvodnje in tržišč za nadaljevanje dela, sta pododbora za subvencije in za trgovinsko politiko nasprotnega mnenja. Z ozirom na deljena mnenja, je bil ustanovljen poseben redakcijski odbor, ki bo imel nalogo razvrstiti razne misli in predloge. Redakcijski odbor je pričel takoj poslovati in bo izdelal za prihodnjo sejo predsedstva konference, ki pa še ni določena, vse zadevne resolucije. V teh resolucijah ne bodo obsežena le valutna vprašanja na splošno, temveč bo določen tudi njihov točen vrstni red, po katerem se bodo obravnavala. Iz tega se da sklepati, da bodo kočljivejša vprašanja odložena na konec zasedanja in se bodo reševala celo šele na prihodnjem zasedanju konference, ki bo verjetno v pozni jeseni.**

PARIZ, 11. julija. **Iz Newyorka se poroča: »Newyork Herald Tribune« računa, da bo ameriški dolar stabiliziran najbrže šele v letu 1935. Pred stabilizacijo se bodo morale še izdatno dvigniti cene in odstraniti primanjkljaj v državnem proračunu. Ta primanjkljaj je znašal ob koncu preteklega leta 1.7 milijarde dolarja, dočim bo letos znižan na 580 milijonov dolarjev.**

WASHINGTON, 11. julija. **Predvčerajšnjim je imel v imenu predsednika Roosevelta neki njegov intimen sodelavec v radiu govor, v katerem je naglasil, da bo treba svetovno gospodarsko konferenco odgoditi za nekaj tednov, da se v tem času doseže sporazum v glavnih vprašanjih, ki so predmet konference. Ta uradna izjava glede odgoditve konference je delovala nad vse senzacionalno zlasti v diplomatskih krogih, ki so jo takoj z vso naglico sporočili svojim vladam.**

Pogajanja med Rusijo in Italijo

PARIZ, 11. julija. **Listi poročajo iz Rima: »Messaggero« se bavi z nekimi nemškimi vestmi o ruski zunanji politiki in o rusko-italijanskih odnošajih. Ob tej priliki pravi list tudi naslednje: »Nekatera znamenja, tako na primer potovanje rimskega sovjetskega poslanika, njegovi razgovori z Litvinovom ter njegovi pogosti obiski pri Mussoliniju vzbujajo verjetnost, da bo neizogibna posledica teh dobrih odnošajev sklenitev neke posebne pogodbe. Zares se veruje, da smo pred podpisom političnega sporazuma med Italijo in Rusijo, ki naj bi se izrazil n. pr. kot pogodba o enakopravnosti, o nenapadanju ali pa naj bi zadobil celo vojaški značaj.«**

Nov sporazum v Grčiji

ATENE, 11. julija. **Zdi se, da je notranje-politična napetost, ki je nastala med vladno stranko in opozicijo po solunskih nadomestnih volitvah, znatno popustila. K popuščanju v tej napetosti sta zlasti mnogo pripomogla ministrski predsednik Caldaris in vodja opozicije Papanastasiu, ki sta imela te dni daljši razgovor. Opozicija zahteva od vlade, da se v bodoče ne zgodi prav nobena stvar, o kateri ne bi sklepal poprej parlament, prav tako pa tudi ne sme vlada v nobenem primeru več prekoračiti svojih kompetenc, ki jih ji določa grška ustava. Caldaris je baje opoziciji tudi že zagotovil, da senata ne bo odpravil.**

MUŠANOV NA IZLETU S CORO.

SOFIJA, 11. julija. Predsednik vlade Mušanov je odplul predvčerajšnjim v spremstvu italijanskega poslanika v Sofiji Cora na daljši izlet s parnikom po Donavi.

ARETACIJA VODITELJEV PROTOGEROVCEV.

SOFIJA, 11. julija. Policija je aretirala člane centralnega odbora Protogerove skupine makedonstvujočih. Zaenkrat še noče dati nobenih podrobnih informacij o tem in bo izdan uraden policijski komunike šele po vrnitvi predsednika bolgarske vlade v Sofijo.

HENDERSON V PARIZU.

PARIZ, 11. julija. Predsednik urada razorožitvene konference Artur Henderson je prispel v Pariz in je imel danes dopoldne daljši razgovor z ministrskim predsednikom Daladierjem in zunanjim ministrom Paulom-Boncourjem. Kakor se doznava, bo odpotoval Henderson tudi v Berlin in v Rim, kjer se bo skušal pogajati o nadaljevanju razorožitvene konference po 16. oktobru.

RUSKA NAROČILA NA POLJSKEM

VARŠAVA, 11. julija. Sovjetska delegacija se pogaja v Lodzu glede dobave velikih množin obleke in perila.

Dnevne vesti

Diplomiran novinar. Na novinarskem oddelku svobodne visoke šole političnih ved v Pragi je napravil te dni diplomski izpit g. Julij Gorup iz Maribora. Svojemu novemu tovarišu iskreno čestitamo!

Mariborčan dovršil državni glasbeni konservatorij v Pragi. Taras Poljanec je meseca junija končal svoje studije na instrumentalnem oddelku državnega konservatorija v Pragi s prav dobrim uspehom. Studiral je pri prof. Jeraju na konservatoriju v Ljubljani, nato pa pri prof. Reissigu v Pragi. Za absolutorij je zaigral Adagio in Fugo iz Bachove sonate G-moll, spisane samo za gosli. Publika in kritika sta izvedbo sprejeli z velikim odobravanjem. Zadnji dve leti je poleg svojega studija poučeval na mestni glasbeni šoli v Kutni hory in vzgojil v tem času več violinistov, ki so zelo uspešno igrali pri javnih šolskih nastopih. V Kutni hory je maja meseca sodeloval na koncertu kutnohorske filharmonije in z velikim uspehom zaigral s spremljevanjem orkestra Mendelssohnov koncert E-moll.

Poroke. Pretekli teden so se v Mariboru poročili: Franc Reibenschuh, mehanik, in Hildegarda Tihčeva; Alojzij Žunko, strojevodja, in Marija Šiškova; Ivan Kranjc, tkalec, in Tončka Tominčeva; Robert Rosenfeld, trgovec, in Matilda Jagrova; Valter Korman, železniški uradnik, in Melanija Obristova; Jakob Harden in Karolina Novakova ter Mirko Kokolj, strokovni učitelj, in Marica Šajnova, učiteljica. Bilo srečno!

Zadnja pot Vide Bogatčeve. Včeraj popoldne so ob veliki udeležbi položili na mestnem pokopališču na Pobrežju k večnemu počitku v cvetju let umrlo učiteljico Vido Bogatčevo. Pogreba so se udeležili poleg sorodnikov, prijateljev in znancev pokojnice tudi ravnatelj učiteljišča g. Kadunec, predstojnik okrajnega sodišča g. dr. Lešnik, zastopniki šolske oblasti in učiteljske organizacije itd. Pogrebni obred se je pričel med nevihto, da je nebo rosilo na Vidin prerani grob svoje solze, ko pa je krsta z njenimi telesnimi ostanki zdrsnila v jamo, ji je nenadoma poslalo solnce zadnji pozdrav. Težka so bila čuvstva pogrebcev, ko so se razhajali, saj so izročili črni prsti bitje, ki bi bilo še tako rado uživalo cvetno mladost. Zbogom, Vida!

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli v preteklem tednu: Anton Farčnik, nadučitelj, 82 let; Genovefa Domitrova, viničarka, 64 let; Anton Dremel, urar, 23 let; Roza Golobova, 1 leto; Ivanka Babičeva, posestnikova hči, 21 let; Marija Kovačičeva, gospodinja, 81 let; Peter Šantl, ubožec, 84 let. N. p. v m.!

Trinajsta obletnica nesrečnega trinajstega julija. V četrtek 13. t. m. poteče 13 let, kar je bil v Trstu požgan ponosni Narodni dom. Ognjeni plameni, ki so švignili nad to mogočno palačo, so bili alarm za pričetek križevega pota našega primorskega ljudstva. Društvo »Nanos« v Mariboru se bo spomnilo tega žalostnega zgodovinskega dne 13. t. m. ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma z govorom glavnega urednika in pisatelja Radivoja Reharja.

Beograjski manifestacijski shod JRKD preložen. Osrednji odbor JRKD je predložil predsedništvu stranke, naj se veliki manifestacijski shod, ki je bil sklican za 23. t. m., odloži. Odložitev je osrednji odbor utemeljil z zakasnitvijo letošnje žetve, ker bo tiste dni kmet privezan na poljska dela. Poleg tega pa bodo takrat tudi občinske volitve v dveh banovinah. Osrednji odbor je obenem sklenil, naj se čimpreje vrši shod za mesto Beograd, veliki vsedržavni shod pa naj bo kesneje. Predsedništvo stranke JRKD je na svoji včerajšnji seji predlog osrednjega odbora sprejelo in sklenilo, da se napovedani shod za 23. t. m. odloži. Odgoditev vsedržavnega shoda pa ni v nobeni zvezi s sklicanjem strankinega kongresa, ki bo 20. in 21. t. m. v Beogradu. Zanimivo je, da se je za manifestacijski shod bilo doslej prijavilo že nad 340.000 članov stranke.

Iz »Nanosa«. V nedeljo 16. t. m. priredi društvo »Nanos« veliko vrtno veselico v gostilni »Lovski dom« nad Tremi ribniki. Vljudno vabimo vse prijatelje društva, da se prireditve polnoštevilno udeleže. Na sporedu bodo pevske, tamburaške, dramatske točke, šaljiva pošta, ples, godba itd.

Potrebe našega srednjega šolstva. Na letošnjem kongresu srednješolskih profesorjev v Zagrebu so med drugim razpravljali tudi o potrebah naših srednjih šol. Zaključki, ki so bili sprejeti, so zelo zanimivi in se bo z njimi strinjala gotovo tudi vsa slovenska javnost. Kongres je namreč ugotovil, da ima v Evropi manj srednjih šol kakor Jugoslavija samo še Španija. Zaradi tega je bila velika napaka zadnja redukcija. Posledice so nas prisilile, da smo naposled spet obnovili vse ukinjene srednje šole in ustanovili še nove. Glede srednjih šol v Sloveniji so zato profesorji zahtevali, da se znova odpre ukinjena ljubljanska realna gimnazija, ker ena sama absolutno ne zadostuje, da se razširi realna gimnazija v Murski Soboti, ki ima sedaj samo 4 razrede, na popolno z 8 razredi in da se ustanovi v Mariboru vsaj nižja ženska realna gimnazija. Mimo tega so se profesorji zavzeli tudi za to, da se reši vprašanje pomanjkanja profesorjev. Samo v Sloveniji bi potrebovali več ko 90 novih profesorjev na raznih šolah, med tem so pa absolventi univerz brez posla. K vzrokom slabih uspehov moramo torej v prvi vrsti prišteti tudi navedene.

Krajevni odbor Jadranske straže v Rogaški Slatini je priredil v soboto 8. t. m. v veliki dvorani Zdraviliškega doma akademijo Jadranske straže, katero so obiskali poleg domačinov vsi v zdravilišču se mudeči gosti. V nabito polni, sijajno razsvetljeni dvorani je izvajala godba ljubljanske opere, katera je za to sezono angažirana v zdravilišču, izbrane skladbe naše domače glasbe. Razvajeno, skoroda internacionalno publiko v dvorani pa so stopnjevaje do burnega navdušenja razgibali mladi pomladkarji Jadranske straže iz Žetal, ki so — kakih 80 po številu — pod vzornim vodstvom g. učitelja Tomažiča odpeli strumno v svoji skromni zunanjosti našega podeželja, kakih 10 lepo ubranih in skoro umetniško dovršenih pesmic in prejeli za to vsestransko pohvalo. Poleg zbora zasluži v prvi vrsti priznanje g. učitelj Tomažič, ki se je res potrudil, da je zbor častno izvedel svojo nelahko nalogo. Učenec domačin Janez Lipnik je odigral nekaj skladb na svojo harmoniko. Prireditev je zaključila živa slika mladih mornarjev, ki so jih morske vile rešile pogube na morju in jih privedle v varno zakloniščе. Tu je sledil ples morskih vil, ki ga je zaključila izbrana deklamacija vile-vodnice kot elegija našemu morju in ljubezni do domače grude, katero oboje naj bi mladi mornarji čuvali, branili in ohranili naši lepi domovini. Prireditev je vsestransko dobro uspela, kar je odboru kakor tudi gdč. Valeriji Kamenskovi, ki je vanjo vložila ves svoj trud, gotovo najlepše zadoščenje. Poleg domačih hrvatskih in srbskih gostov je posetil prireditev tudi senator in minister g. Ivan Hribar, ki je g. učitelju Tomažiču čestital k uspehu mladega zbora, kakor tudi mariborski župan g. dr. Franjo Lipold in drugi domači veljaki. Ne bi bilo napačno, ako bi nas odbor tekom sezone še enkrat presenetil s tako prireditvijo.

Ustanovni občni zbor Strelske družine na Teznem. Zadnjo soboto se je vršil v Feličevi gostilni dobro obiskan občni zbor Strelske družine. Zboru so prisostvovali tudi okrajni glavar. g. dr. Makar in delegata mariborskega strelskega okrožja g. dr. Vauhnik in tovarnar g. Dračar. Sokolsko župo je zastopal br. Tomažič, domačo občino župan g. Bezjak in več občinskih odbornikov, krajevno organizacijo JRKD g. Špes, starešina domačega Sokola br. Tušak pa je odsotnost radi prezaposlenosti za društveno prireditev pismeno opravičil, želeč Strelski družini najlepši uspeh. Občni zbor je otvoril učitelj g. Luknar in izrekel zahvalo komandirju orožniške postaje g. Bajcu, ki je poleg svoje naporne službe zbiral članstvo. Po patriotskem govoru okrajnega glavarja g. dr. Makarja je obrazložil namen in pravila Strelskih družin okrožni delegat g. dr. Vauhnik. Nato se je izvršila volitev uprave, kateri predseduje učitelj g. Luknar. Družina šteje doslej 68 članov. Navdušenje na občnem zboru in uprava pa sta porok za procvit te nove nacionalne postojanke na Teznem. Razveseljivo je dejstvo, da se je udeležilo občnega zbora mnogo Sokolov telovadcev, ki hočejo postati ne samo dobri Sokoli, temveč tudi spretni strelci. Prva seja uprave bo v sredo 12. t. m. ob 20. uri v Feličevi gostilni.

S potujočo kmetijsko razstavo, ki pride v četrtek 13. t. m. v Maribor, potuje tudi znani perutninarski strokovnjak g. Lav Bajkov, nekdanji upravitelj dvorskega perutninarstva in izdajatelj važnih perutninarskih knjig. V okviru razstave bo imel Bajkov predavanja o perutninarstvu. Omenjenega dne bo pokazal na dvorišču Birtičeve restavracije pravilno kopunenje, na kar že danes opozarjamo vse interesente!

Nove dopisnice. V najkrajšem času bodo izročene v promet nove dopisnice s slikami naših krajev. Prodajale se bodo po 75 par. Slike bodo v gornjem levem delu naslovne strani v prostoru za privatne dopise. Nove dopisnice bodo prodajali obenem z dosedanjimi dopisnicami, tiskala pa jih bo državna tiskarna in bodo izšle v državni založbi.

Sokol prizanaša. Zaradi napadov v znanem pastirskem listu proti našemu Sokolu je bil pred kratkim subotiški škof Budanović obsojen na 10 dni zapora in na 4.800 Din denarne globe. Sokol pa je sedaj na merodajnem mestu predlagal, naj se obsodba škofa Budanovića ne izvrši, češ, da je bilo Sokolu s formalno obsodbo podeljeno popolno zadoščenje.

Poučni izlet Slovenskega obrtniškega društva. Mariborsko Slovensko obrtniško društvo priredi v nedeljo, 16. t. m. poučni izlet v limbuško okolico. Zbirališče bo na Kralja Petra trgu, odkoder krenejo izletniki ob pol 15. uri. Da bo pot v Limbuš prijetnejša, bo obrtniška godba igrala živahno koračnico. Odbor vabi vse članstvo in prijatelje obrtnikov, da se tega izleta udeleže v čim večjem številu.

Čebelarski tečaj o kontroli medu. Preteklo nedeljo je bil na banovinski sadjarski in vinarski šoli tečaj o kontroli medu, ki ga je priredilo ljubljansko čebelarsko društvo. Tečaj je vodil član osrednjega odbora g. dr. Podgornik iz Ljubljane. Udeležilo pa se ga je 28 članov čebelarjev iz Maribora in okolice. Sklenjeno je bilo tudi, da bo imela mariborska podružnica odslej poseben odbor za kontrolo medu. Tako bodo lahko Mariborčani kupovali kontrolirani med, katerega bodo prodajali v posodah s posebnim kontrolnim znakom.

Otvoritev pilotske šole v Ljubljani. Oblastni odbor Aerokluba bo v soboto 15. t. m. otvoril v Ljubljani pilotsko šolo. V to šolo bodo sprejeti trije učenci piloti, ki izpolnjujejo pogoje člena 49, točke 1. zak. o ustrojstvu vojske in mornarice. Ti učenci piloti morajo predložiti oblastno potrjeno obvezo, da bodo 15. 1. 1934 vstopili kot letalci v zrakoplovstvo vojske na odsluževanje svojega kadrskega roka. Šolanje za te učence bo brezplačno. Poleg tega bo sprejel Aeroklub v pilotsko šolo še štiri učence, ki so pripravljeni plačati za učenje po 200 Din od vsake ure letenja. Po uspešno dovršeni pilotski šoli dobe ti učenci diplome za turistične pilote. Oni, ki žele vstopiti v pilotsko šolo, naj pismeno ali ustmeno zahtevajo od Aerokluba, Ljubljana, Gradišč 7., prijavnico. Aeroklub poziva v prvi vrsti narodno čutečo in za letenje navdušeno akademsko in srednješolsko mladino, da se odzove.

Kino Union. Danes v torek krasni velefilm »Zasanjane ustne« z veliko umetnico Elizabeto Bergnerjevo v glavni vlogi, R. Forstnerjem in C. Edthofferjem. Kritika označuje ta velefilm kot najboljši tega leta. Ta film mora vsakdo videti ter smo prepričani, da mu bo ostal v najglobljem spominu.

Grajski kino. Danes, v torek 11. t. m., se začne predvajati zabavni film »Kiki, življenjepis in veseli doživljaji male koristke«. Srčkana Anny Ondra in šarmanten Hermann Thimig v glavnih vlogah. Pripravlja se veliki milijonski film »Kraljica sužnjev« z Marijo Cordo v glavni vlogi.

Pri številnih nadlogah ženskega spola, povzroči **»Franz Josefova« grenčica** najboljše olajšanje. Spričevala klinike za bolne ženske potrjujejo, da se poslužujejo zelo milo odvajajoče **»Franz Josefove« vode,** zlasti pri otročnicah z najboljšim uspehom. **»Franz Josefova« grenčica** se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Trdovratno zapeko, katar debelega črevesa, napetosti želodčne motnje, zastajanja krvi, nedelavnost jeter, zlato žilo, bolečine v kolkih, odpravimo z uporabo naravne **»Franz Josefove« grenčice,** če jo izpijemo zjutraj in zvečer malo čašico. Zdravniki strokovne veličine izpričujejo, da učinkuje **»Franz Josefova« grenčica** celo pri zdražljivem črevesu brez bolečin. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Kavarna in restavracija na krasni strešni terasi hotela **»Orel«** v Mariboru odprta. Svojim cenjenim gostom nudimo osvežujoče pijače in jedila vseh vrst: priljubljeno Tscheligijevo pivo, izvrstna namizna in sortirana vina ter prvovrstno ljutomersko kapljico iz lastnih vinogradov. Res izborna jedila pripravlja imeniten strokovnjak šef kuhinje. Prav posebno opozarjamo na vse mogoče kuhinjske specialitete. Na terasi se zaračunajo iste cene kakor v točilnici. Koncert izbranih gramofonskih plošč. Brezplačna uporaba dvigala. Pripravljajo se slavnostne južine, obedi in večerje, poročne gala-pojedine, pa tudi posamezne mrzle plošče in strokovnjaško sestavljeni bifeji. Za obilen obisk se priporočata **F. in M. Zemljič.**

Podlegla je opeklinam. Poročali smo že, da se je ob priliki požara v Skokah hudo opekla 21letna posestnikova hčerka Ivanka Babičeva, ki so jo gasilci takoj prepeljali v mariborsko bolnišnico. Ves trud zdravnikov, da bi ji ohranili življenje, je bil zaman. Mladenka je včeraj podlegla smrtonosnim opeklinam.

Huda nevihta je razsajala včeraj popoldne nad Slovenskimi goricami. Iz gostih črnih oblakov se je med strahovitim grmenjem vlil gost dež, med katerim je ponekod padala tudi toča, ki pa ni povzročila večje škode.

Proces proti vlomilcem v Jakličevo pisarno preložen. Ker se je po mestu raznesla vest, da bo danes dopoldne razprava proti bratoma Otmarju in Karlu Novaku ter njuni materi Tereziji Novakovi, ki so obtoženi vloma v Jakličevo blagajno, sporočamo javnosti, da je okrožno sodišče že včeraj dopoldne razpravo preložilo na 25. t. m.

Dva poskušena bega iz življenja. V Delavski pekarni zaposlen 22letni pekovski pomočnik Ivan Č. je bil zadnje čase zelo potrt. Svojim prijateljem je pravil, da je obupal nad življenjem in da si bo v najkrajšem času vzel življenje. Ta sklep pa je včeraj zjutraj v njem dozorel. Ko je bil sam, si je pognal kroglo v glavo. Strel pa ni bil absolutno smrten in so obupanega mladeniča prepeljali v bolnišnico, kjer upajo zdravniki, da bo ostal živ. Tja so včeraj pripeljali tudi 31letno Štefko Š., ki se je nameravala obesiti. Štefka je bila zaposlena pri nekem posestniku v Kamnici in jo je v obup pognala huda živčna bolezen. Ko so Štefko odpustili iz bolnišnice, je ponovno poiskala vrv in se hotela obesiti. Toda tudi tokrat so jo domačini še pravočasno rešili prostovoljne smrti in ji prerezali vrv, na kateri je visela.

Dve tatvini. Včeraj popoldne je neznan tat odnesel čevljarskemu mojstru Andreju Dobnikarju iz zaprte delavnice par čevljev, vrednih 200 Din in žepno uro, vredno 150 Din. Gostilničarki Frančiški Filipičevi pa je nekdo odnesel včeraj z gostilniškega vrta veliko sivo ponjavo s svetlo-rjavimi črtami, vredno 600 Din.

Ukradeno kolo. Ključavničarskemu pomočniku Josipu Golubiču je včeraj popoldne odpeljal neznan kolesar iz drvarnice v Malgajevi ulici kolo, vredno 800 Din.

Nesrečen padec. Včeraj je padel v Rušah 32-letni delavec France Domanjko tako nesrečno, da si je pretresel možgane. Hudo ponesrečenega delavca so prepeljali z avtom v mariborsko bolnišnico.

Drobna policijska kronika. V policijskih zaporih so preteklo noč prenočili neki France M., ki je bil aretiran radi prepovedane nošnje orožja, neki Anton J. radi pijanosti in neki Leopold D. zaradi razgrajanja. Prijavljeni pa so bili: France S. radi goljufije, nadalje Francetа N. in Z. radi lahke telesne poškodbe, neki Karl Z., Anton Z., France K. in Tone P. radi kalenja nočnega miru. Martin P. in Feliks S. radi obrtnega prestopka in neki Jakob G., ker je kolesaril po prepovedani poti.

Umor, rop in požig

TRI KAZENSKE RAZPRAVE PRED TU KAJŠNJIM OKROŽNIM SODIŠČEM.

Danes dopoldne je tukajšnje okrožno sodišče obravnavalo tri žalostne primere. Pred velikim kazenskim senatom so se zagovarjali trije obtoženci, in sicer en morilec in dva roparja, pred malim kazenskim senatom pa en požigalec.

Prvi je stopil pred sodnike 39-letni viničar Anton Šiško iz Rjavc, obtožen, da je 13. februarja t. l. s sekiro pobil svojega svaka Ludvika Toša, ki je mesec dni nato podlegel ranam v mariborski bolnišnici. Kakor pravi obtožnica, se obtoženec in pokojni Toš, čeprav sta bila v svaštvu, nista dobro razumela. Kritičnega dne je Ludvik Toš kupil pri posestniku Francu Rajšpu pri Sv. Andražu kravo. Napravil je dobro kupčijo in je bil zato dobre volje. S potjo je naročil svojima gonjačema, naj ženeta kravo domov, on pa se je ustavil pred hišo svojega svaka Šiška. Kaj se je prav za prav tam odigralo, izvemo šele iz izpovedi pokojnega Toša in obtoženca Šiška.

Drugi dan se je oglasil pri Toševi ženi Jožefi posestnik Kocuvan iz Rjavc ter ji povedal, da leži njen mož težko ranjen v Rjavcih, pri posestnici Petkovi. Jožefa in njen oče sta se podala takoj tja in našla Ludvika hudo razmesarjenega in napol nezavestnega. Imel je na glavi in na vratu hude rane, oblite s krvjo. Ko sta vprašala po vzrokih, nista mogla ničesar drugega zvedeti, kakor to, da ga je napadel in ranil svak Šiško. Odredila sta takoj prevoz hudo ranjenega v bolnišnico, kjer je mesec dni nato umrl. V bolnišnici je bil Ludvik Toš pred smrtjo, ko je nekoliko prišel k zavesti, zaslišan. Izpovedal je, da je omenjenega večera potrkal na okno svojega svaka in ga prosil naj mu odpre. Ko mu je svak Šiško prišel odpirat, je začutil naenkrat silen udarec po glavi in se zgrudil. Na podlagi teh izpovedb so se orožniki od Sv. Trojice oglasili pri svaku Antonu Šiški v Rjavcih in ga zaslišali. Pri zaslišanju je Šiško orožnikom izpovedal, da je prišel omenjenega večera svak Ludvik Toš k njemu pijan in začel razgrajati v hiši. V strahu za svoje življenje je pograbil sekiro in udaril Toša večkrat po glavi.

Slično se je obtoženec zagovarjal tudi pri današnji razpravi.

Zaslišane priče pa so njegovo obtožbo še potrdile. Senat ga je spoznal krivega in ga je obsodil **na 6 let težke ječe in trajno izgubo častnih državljanskih pravic.**

Nato sta stopila pred sodnike 50-letni posestnik Štefan Furjan in 37-letni delavec Jurij Lazar, oba iz Selc in obtožena, da sta nekega večera v marcu letošnjega leta napadla lovskega paznika Franca Butarija in mu s silo odvzela okrog 400 Din vredno lovsko puško.

France Butari je bil zaposlen kot lovski paznik pri veleposestvu Ulma na Zavaču. Ko se je 16. marca t. l. vračal iz gozda domov, sta ga okrog 7. ure zvečer srečala na samotni poti obtoženca Štefan Furjan in Jurij Lazar. Brez vsakega povoda sta obtoženca navalila nanj in mu s silo odvzela puško. Med ruvanjem je Furjan udaril Butanja trikrat z nožem po glavi, da ga je oblila kri. Drugi dan se je Butari podal k orožnikom in tam vse izpovedal. Pri zaslišanju valita obtoženca krivdo drug na drugega. Furjan pravi, da se je Lazar prepiral z lovskim paznikom in da mu je on odvzel puško, ki so jo orožniki nekaj dni nato našli skrito v listnjaku pri Lazarju.

Zaradi nadaljnjih poizvedb in zaslišanja novih prič je senat preložil razpravo na poznejši čas.

Pred malim kazenskim senatom pa se je zagovarjal 27-letni posestnik Ivan Rotar iz Gornjega Gaštera. Obtožnica mu očita, da je v noči na 4. oktobra t. l. zažgal svojo hišo, ki je pogorela do tal in se okoristil z zavarovalnino, ki jo je prejel od zavarovalnice.

Obtoženi Ivan Rotar je imel majhno posestvo in hišo v Gornjem Gašteraju. Hiša mu je omenjene noči pogorela z gospodarskim poslopjem vred do tal. Prejel je od zavarovalne družbe 20.000 Din odškodnine. S tem zneskom si je postavil novo hišo in poplačal nekaj dolgov. Kmalu potem pa so se pričele širiti govorice, da je Rotar hišo sam zažgal. Govorice so prišle na uho tudi orožnikom, ki so uvedli preiskavo in izročili zadevo državnemu tožilstvu. Radi pomanjkanja dokazov pa je bilo postopanje zoper Rotarja ustavljeno.

Rotar in njegova žena Elizabeta pa sta se letos v februarju nekega dne hudo sprla. Od takrat se nista nič več dobro razumela in so bili prepiri pri Rotarjevih na dnevnem redu. Nekega dne v letošnjem aprilu se je Rotarjeva zglasila pri orožnikih v Sv. Lenartu in izpovedala, da je hišo zažgal njen mož. Ko so orožniki na podlagi njenih izjav zaslišali moža, se je ta po daljšem oklevanju vdal in priznal dejanje. Priznal je tudi, da je imel že delj časa namen zažgati hišo, da bi na ta način prišel do zavarovalnine, s katero bi si pomagal iz zadrege in težkoč, v katere je bil zašel. Tudi je priznal, da je ženi strogo zabičal, da ne sme nikomur o požigu črhniti niti besedice.

Vse kar je priznal orožnikom, je priznal tudi pri današnji razpravi. Obsojen je bil na **4 leta težke ječe in izgubo častnih državljanskih pravic za dobo 4 let.**

Vse razprave je vodil okrožni sodnik g. dr. Tombak, prisedniki pa so bili okrožni sodniki gg. dr. Pečnik, dr. Senjor, dr. Kotnik in dr. Kuder; vse obtožnice je zastopal državni tožilec g. Sever.

Sport

Olimpijski dan v Mariboru. Mariborski olimpijski odbor priredi v nedeljo 16. t. m. »Olimpijski dan«, katerega namen je, zbrati potrebna sredstva za udeležbo naših sportnih reprezentantov na olimpiadi v letu 1936 v Berlinu. S sodelovanjem vseh mariborskih klubov bo priredil olimpijski odbor razne sportne prireditve, od katerih bo najvažnejši nogometni turnir, ki bo v nedeljo 16. t. m. popoldne na igrišču ISSK Maribora. V nedeljo dopoldne pa bo po mariborskih ulicah skupinski tek naših lahkoatletov, in sicer bo start ob 11. izpred igrišča ISSK Maribora v Koroščevi ulici, cilj pa bo na Trgu svobode.

Medklubski odbor LNP, službeno. V četrtek 13. t. m. ob 18. bo na igrišču ISSK Maribora prva tekma za pokal MOLNP, in sicer med SK Rapidom in SK Svobodo. Službujoči odbornik g. Fišer. V nedeljo 16. t. m. pa bodo na igrišču ISSK Maribora naslednje tekme: ob 8. prijateljska tekma ISSK Maribor II. mladina:SK Svoboda II. mladina; ob 9.30 prijateljska tekma ISSK Maribor I. mladina:SK Rapid I. mladina; ob 16. pričnejo tekme v korist olimpijskega fonda. Kot prvi par se srečata ISSK Maribor: SK Svoboda, kot drugi par SK Železničar:SK Rapid, nato pa bo finale med zmagovalcem prve in druge tekme. Vsaka tekma bo trajala 2 × 25 minut s 5 minutami odmora. Službujoča odbornika dopoldne g. Kurnik, popoldne g. Mazi. Tajnik.

Odbor za delegiranje sodnikov pri MOLNP, službeno. V četrtek sodi g. Bergant tekmo SK Rapid:SK Svoboda, v nedeljo ISSK Maribor II. mlad.:SK Svoboda II. mlad. g. Klippstätter, ISSK Maribor I. mlad.:SK Rapid I. mlad. g. Jenko, ISSK Maribor:SK Svoboda g. Nemec, SK Železničar:SK Rapid g. Mohorko, finalno tekmo pa g. dr. Planinšek.

Tekmovanje za pokal MOLNP se prične v četrtek 13. t. m. s tekmo SK Rapid:SK Svoboda. Nadaljnji razpored je: v četrtek 20. t. m. ISSK Maribor:SK Železničar in v četrtek 27. t. m. finale.

Sokolstvo

Sokolski nastop pri Sv. Marjeti ob Pesnici. V včerajšnji številki smo priobčili kratko poročilo o sijajno uspelem nastopu sokolske čete pri Sv. Marjeti ob Pesnici, v katerem pa nam je tiskarski škrat izpustil cel odstavek, ki ga zato danes iz lastnega nagiba radevolje priobčujemo. Pri nastopu je namreč sodelovala tudi četa domačega 45. pehotnega polka, ki je strumno izvajala proste vaje s puškami pod vodstvom podporočnika br. Josipa Zupanca. Podporočnik Zupanc je že dolgo časa aktiven član in prednjak Sokola Maribor III. in se kot tak zelo uspešno udejstvuje pri Sokolu. Tudi je njegova zasluga, da je njegova četa tako sijajno izvežbana in da vzbuja vsepovsod, kjerkoli nastopi, veliko odobravanje.

Brata sokolske župe Maribor, kateremu je bila posojena med potjo v Ljubljano sokolska čepica, naprošamo, da jo odda v župni pisarni ali jo vrne sokolski četi Skomarje na Pohorju.

Za preprečevanje železniških nesreč

Francija je postala v zadnjem času klasična dežela železniških nesreč in katastrof. Kriyda je večinoma v premočnem prometu in na slabem materialu, ki se ne obnavlja v pravem času in se skuša izkoriščati čim dalje je mogoče. Gre namreč za zasebne železniške družbe, ki hočejo čim bolj izkoriščati vloženi kapital. Mnoge nesreče pa se dogajajo zaradi nepazljivosti odgovornega osebja. Da se preprečijo vsaj nesreče te vrste, so bili izvršeni v zadnjem času na francoskih južnih železnicah poskusi z električnimi lokomotivami, ki imajo posebno električno napravo, ki omogoča preprečevanje nesreč v primerih, da se zgodi strojevodji karkoli. V primeru, da strojevodja ob pravem času ne opazi uvoznega ali izvoznega signala, delujejo novi aparati avtomatično in ustavijo vlak prej, preden se more zgoditi nesreča. Prvi poskusi so doslej v vsakem oziru sijajno uspeli in je zato upati, da bo v bodoče padlo število železniških nesreč v Franciji na minimum.

Predor med dvema berlinskima kolodvoroma.

Na svoji izredni seji je berlinsko mestno zastopstvo odobrilo prošnjo uprave nemških državnih železnic, da se ji dovoli med berlinskima velikima kolodvoroma stettinskim in anhaltskim zgraditi podzemeljski železniški predor, ki naj bi prevzel na sebe večino sedanjega železniškega prometa med obema kolodvoroma. Predor mora zgraditi železniška uprava s polnim upoštevanjem vseh zemljiških in gradbenih zahtev mesta Berlina.

Prva Egipčanka na kairskem vseučilišču.

Državno vseučilišče v Kairu je šele nedavno dovolilo, da smejo mlade egiptovske visokošolke studirati in polagati izpite na svoji domači univerzi. Pred dnevi je na kairskem vseučilišču položila prva ženska izpit, in sicer z odličnim uspehom. To sicer ni prva egiptovska akademičarka, toda vse Egipčanke so morale doslej studirati in promovirati izven domovine. Zanimivo je tudi, da je prvi ženski kandidat na kairskem vseučilišču muslimanka Naima el Ayoubijeva, hčerka znanega arabskega zgodovinarja. Prej so namreč absolvirale vseučiliške nauke edinole Egipčanke krščanske ali židovske vere.

Kriza sredi prejšnjega stoletja

V mesecu marcu leta 1857. je rekel državnik Buchanan, ki je bil štiri mesece poprej izvoljen za predsednika Združenih držav Severne Amerike, v svojem prvem uradnem komunikeju, naslovljenem na ameriški narod, v prvi vrsti naslednje: »Naš finančni položaj je tako težek, da še nikoli v zgodovini ni bil težji!«

Iz tega je razvidno, da je Amerika že v preteklem stoletju preživljala izredno težko finančno in gospodarsko krizo, iz razprav in zapiskov iz tedanje dobe pa prav lahko sklepamo, kakšna je bila ta kriza in katere kraje je najbolj prizadela. Ta ameriška kriza se je takrat razširila čez ocean tudi v Anglijo in na evropski kontinent prav tako, kakor sedaj. V neki knjigi iz tedanjih časov čitamo, da je bil začetek krize na obalah Ohija in da so jo zakrivili finančni spekulanti. Od tod se je kriza razširila proti vzhodu na vse dežele Združenih držav, nato pa še dalje na Angleško in na evropski kontinent.

»Val krize je ustavil poslovanje na vseh področjih gospodarske aktivnosti to in onstran oceana. Kriza je presenetila ves svet in preprečila vse one spekulacije, katerih cilj so bili veliki finančni dogodki. Videlo se je, kako se ruši zgradba, ki je izgledala kakor začaran grad sredi puščave. Kakor je že bila ta zgradba čudežna, prav tako so vzbujale tudi njene razvaline veliko začudenje. Lok, ki je bil preveč napet, je počil, in to prav v Združenih državah Amerike.«

Tako se izraža o začetku te velike krize preteklega stoletja dr. Schöfle leta 1858. v neki publikaciji, ki je izšla na Dunaju. Dr. Schöfle je bil takrat finančni minister avstroogrskega cesarstva in profesor gospodarskih in političnih znanosti na dunajskem vseučilišču.

O tej krizi pa je pisal tudi Charles de Mazade, urednik politične kronike v časopisu »Revue des Deux Mondes« v komentarju k dogodkom dne 15. decembra 1857. Med drugim je dejal: »Francija tudi trpi. Mogli bi reči, da koraka skozi preizkušnje z mnogo večjimi uspehi kakor ostale države; morda je to zato, ker je Francija v posebnem položaju in ker ima svoj specialen finančni ustroj. Pa naj je že teža teh perturbacij kakršnakoli, priznati je treba, da je še mnogo stvari, ki so še znatno bolj težke in njihovo bistvo je v tem, da mnoge države izkoriščajo sedanji težki položaj. Želeti moramo, da to zlo ne bi napredovalo v Evropi, kjer sta veljala doslej komercialni običaj in spoštovanje pogodb kot edino prava moralna podlaga splošnih financ.«

Kakšnega značaja je torej bila ta kriza izpred tričetrt stoletja, o kateri govorita dr. Schöfle in de Mazade, poslužujoč se pri tem izrazov, ki so nam tudi danes zelo domači? To je vprašanje, ki nas zanima in na katero bomo skušali v tem članku odgovoriti. Vladimir d'Ormesson, znani francoski publicist, je v tej smeri preiskoval in proučeval arhive francoskega zunanjega ministrstva in se je posebno dolgo zadržal pri korespondenci francoskih diplomatskih gospodarskih zastopnikov v Washingtonu, Londonu, Hamburgu, Bremenu in na Dunaju. Na navedeni podlagi je izbral izredno zanimiv material, iz katerega je mogel dobiti harmonično in logično sliko onega stanja, ki se je leta 1858. smatralo kot gospodarska in finančna kriza. Na podlagi proučevanja teh dokumentov je prišel d'Ormesson do zanimivih analognosti s sedanjo krizo in trdi v neki knjigi, ki jo je izdal pod naslovom »La Grande Crise mondiale en 1857«, da bi bila ta analognost koristna tudi za temeljitejše spoznavanje sedanjega gospodarskega problema in iskanje metod za rešitev sedanje krize.

Razume se, da se ne morejo težave, ki danes tarejo svet, niti po svojem obsegu niti po svojih reperkusijah in niti ne po svojem trajanju primerjati s težavami, ki so bile vzrok krize v l. 1857. Če se danes govori o težkih gospodarskih mednarodnih razmerah, je treba v prvi vrsti upoštevati tudi posebno politično in psihološko napetost, ki pritiska na mednarodne finance in gospodarstvo, dočim teh političnih in psiholoških momentov v preteklem stoletju ni bilo ali pa vsaj ne v tako veliki meri, kakor so danes. Vendar pa je mogoče reči s tehničnega stališča, da sta si kriza v l. 1857. in pa sedanja kriza v enakem razmerju, kakor je otrok napram odraslemu človeku. Skupen jima je izvor, skupni so simptomi in tudi mehanizem je isti.

V svoji korespondenci piše francoski pooblaščeni minister in poslanik v Washingtonu grof de Sartiges nekaj mesecev prej, preden je kriza nastopila, o neverjetnih orgijah s spekulacijami, ki so se razvile kot posledice naglega razvoja železnic v Ameriki. Mnogi finančniki so vrgli vse svoje upe na železnice in je nastalo na tem terenu tekmovanje, ki se ni moglo končati prav nič drugače, kakor se tudi je, namreč katastrofalno. Dočim so merile železniške proge leta 1832. v Združenih državah še komaj 211 km, je izračunala statistika leta 1842. že 6027 km, leta 1856. pa se je dvignila kilometraža ameriških železnic kar na 30.913 km. Tako nagel napredek je povzročil splošno afaristično mrzlico. Grof de Sartiges piše, da je teren, ki se je mogel še v Chicagu še tri leta prej kupiti za 4000 dolarjev, veljal leta 1857. že 100.000 dolarjev in pol leta pozneje 150.000 dolarjev. Iz vsega tega je bilo razvidno, da je zavzela trgovina take oblike, ki niso mogle obetati nič dobrega in je bilo jasno, da tako stanje nikakor ne more trajati več dolgo. Finance so se tako razvijale na krhki in artificialni podlagi in je zadostoval le en sam dan, da se je zrušilo vse. (Nadaljevanje sledi.)

Marij Skalan: 28

OCEANOPOLIS

Roman o skrivnosti človeške preteklosti

Kadar bodo izčrpane tudi te energije, ki tle v sredini, tedaj bo naša zemlja umrla, in konec ne bo le rastlinstva in živalstva na njeni površini, marveč tudi nas in našega mesta pod morjem. Kajti viri razsvetljave, ki nam omogoča življenje v Oceanopolisu, so zajemani iz tega osredja zemlje. Poglejte v tole dvorano!«

Tutanhis je odvedel Doljana in Astisa po kratkem hodniku v večji prostor, ki je bil podoben ogromni stekleni čaši s prevrtanim dnom. Iz tega dna so vodile iz posebne snovi sestavljene cevi v velike globine, razprostirajoče se daleč spodaj pod že ugaslimi mrtvimi zemeljskimi plastmi. Te cevi so črpale iz osredja zemlje čisti radij, katerega so potem posebni stroji predelovali in pripravljali za uporabo kot svetilo.

»Iz čistilnice,« je pojasnjeval Tutanhis, »prihaja radij v posebne stroje, ki ga pošiljajo po izoliranih ceveh povsod tja, kjer ga rabimo. Razlivajo ga po obokih naših ulic in trgov, ki so napravljeni iz posebnega brušenega kristala, tako, da skoraj ne opazite, da to kar se dviga nad vami ni naravno nebo, ampak umetno napravljeno stropišče. Žarki, ki sijejo na naše ulice in trge in razsvetljujejo tudi vsa naša stanovanja, urade, tovarne in druge obrate, nam dajejo umetno dnevno svetlobo, kakršne nam niti samo nebeško solnce ne bi moglo pošiljati. To je vsa skrivnost naše razsvetljave.

Doljan je strme poslušal Tutanhisovo razlaganje in si skoraj ni upal spregovoriti. Spoznal je, da je imel Soralifis popolnoma prav, ko mu je dejal, da Oceanopolisa sploh še ne pozna. Uvidel je, da je to ljudstvo v resnici tisočletja pred znanostjo na površini zemlje, da pozna vse tisto, kar se zaman trudijo spoznati znanstveniki vseh narodov. Dasi ga je znanost o preteklosti človeškega rodu na zemlji očarala, ga je seznanjenje s tehničnimi napravami popolnoma prevzelo. Nihče na površini zemlje ne bi mogel nikoli verjeti, da bi sploh bilo mogoče kakršnokoli življenje, če bi naenkrat ugasnilo solnce ali če bi ogromne morske vode prekrile celino. To tajinstveno ljudstvo, ki se je razvijalo tisočletja ločeno od vseh ostalih človeških rodov, pa je prisiljeno po svojem položaju razrešilo tudi te največje uganke. Ustvarilo si je v podmorju udobno življenje, ki je prekašalo vsa pričakovanja.

»Kakšne možnosti razvoja bi imeli mi na površini,« si je mislil Doljan, »če bi spoznali vse to kar poznajo Oceanopolci. Kje bi bili, če bi se bila razvijala naša kultura tako nemoteno dalje, kakor se je ta!«

Toda sedaj je poznal tudi že vzroke, ki niso dovoljevali tega razvoja. Po spoznanju skrivnosti pogonske sile in vira morske svetlobe, ga je zanimalo še vprašanje zraka.

»Poznam vire vaše pogonske sile in seznanil sem se z vašo razsvetljavo,« je dejal, »nerazjasnjeno pa mi je ostalo še vedno vprašanje zraka ...«

»Tudi to je preprosto,« je rekel Tutanhis. »Dobro veste iz česa je zrak sestavljen. Vaša kemija pozna že davno analizo, mi pa poznamo tudi sintezo. Zaradi tega nam ni treba črpati zraka z zemske površine, pa tudi ne iz morske vode. Svoj zrak ... izdelujemo.«

»Izdelujete?« se je začudil Doljan.

»Da,« je odvrnil Tutanhis. »Mi zrak izdelujemo. Vse to pa nam ne bi bilo mogoče, če bi bila naša analiza tako nepopolna, kakor je vaša. Mi poznamo sestavine sestavin zraka. Iz teh prasestavin sestavljamo sestavine in iz teh naposled zrak. Ta naš zrak je zaradi tega boljši kakor je naraven nad oceanom ali nad celinami. Moremo ga sestaviti tako, kakor želimo in kakor po naših izsledkih najbolj prija človeškemu organizmu. Mimo tega ga lahko izmenjujemo kakorkoli hočemo, tako, da je vedno enako čist in vedno enako zdrav. Bolezni, ki jih na površini povzročajo prehlajenja itd., so nam popolnoma neznane. Poglejte, naša tovarna za izdelovanje zraka je takoj tu v bližini. Treba nam je iti samo po tem hodniku, zaviti potem na levo, pa smo tam. Izvolite!«

Tutanhis, Astis in Doljan so se napotili po omenjenem hodniku in dospeli do prostorov, v katerih je Doljan spoznal tretje veliko čudo Oceanopolisa. Tudi v tej tovarni so bile ogromne naprave s stroji, ki so dobivali svojo pogonsko silo iz osredja centrale. Nadzorovali in vodili so jih poleg strojnikov tudi kemiki, ki so s posebnimi aparati neprenehoma nadzirali sestavo umetnega zraka, ki je odhajal iz tovarn v vse podzemsko mesto, napolnjeval njegove ulice, trge, hiše in vse drugo. Posebne priprave, ki so bile nameščene povsod po podzemlju, so pa zopet črpale izrabljeni zrak in ga po posebnih ceveh dovajale nazaj v tovarno, kjer so ga čistili, na novo mešali ali pa uničevali, kakor je bilo pač potrebno.

»Kakor vidite,« je dejal Tutanhis po obrazložitvi procedure proizvajanja in izmenjave zraka, »je vse to zelo preprosto. Človeška znanost lahko premaga vse težkoče, zlasti če gre za to, da se rešimo siceršnjega pogina. Če vsega tega ne bi poznali in če ne bi bili svoje znanosti tako izpopolnili kakor smo jo, potem bi bili našli vi ob svojem prihodu v podmorje zares le ruševine nekdanjih mest potopljene Atlantide, nikdar pa ne mesta z živimi ljudmi. Ne mislite pa, da so bile vse te naše naprave take že od prvega trenutka po potopitvi. Ne. Dolga stoletja in celo tisočletja so morali naši predniki živeti ob pomanjkanju vsake udobnosti. Toda prav to jih je neprestano sililo k novemu razglabljanju, kako bi si izboljšali življenje v podmorju. Tako so odkrivali vedno nove stvari in ustvarjali vedno nova čudesa, dokler nismo dospeli danes do te popolnosti, ki vam jo odkrivamo.«

(Se bo nadaljevalo.)

Prekop med Baltiškim in Belim morjem

VELIKO NOVO TEHNIČNO DELO RUSIJE.

Sovjetska vlada je na svečan način proglasila za otvorjen plovni prekop, ki po ruskem ozemlju naravnost spaja Baltiško z Belim morjem. Posebna tehnična komisija sovjetske vlade je pregledala in preizkusila vso mogočno zgradbo in proglasila prekop za dogotovljen. S tem pa še ni rečeno, da bo prekop takoj pričel služiti svojemu namenu, ker bo preteklo še nekaj časa za izgotovitev raznih postranskih del in pogonskih naprav, preden bodo po prekopu res zapluli parniki v rednem prometu. Vsekakor pa je gradnja korita, ki pomeni glavno delo v prekopu, popolnoma dokončana. Izkopavanje zemlje, kamenja in peska za 230 km dolg prekop je trajalo točno dve leti. Pri tem je bilo deloma treba spajati med seboj mnogoštevilna jezera, ki leže na omenjeni črti v smeri prekopa, deloma pa je bilo naporno delo posvečeno izkopavanjem na trdnem terenu in zgradbi obrežnega betonskega zidovja na močvirnatem svetu. Med drugim je bilo tudi treba v dolžini kakih 100 km zgraditi za strugo prekopa visok umeten nasip. Prekop spaja Onješko jezero z jezerom Wyg, odkoder gre nato po strugi istoimenske reke naravnost v Onješki morski zaliv v Belem morju. V južni smeri pa spaja Onješko jezero z Ladoškim jezerom reka Zvira, iz Ladoškega jezera pa je naravna zveza z Baltiškim morjem reka Neva. Pomen tega novega prekopa je za sovjetsko Rusijo predvsem gospodarskega zbližanja s Karelijo in polotokom Kola, to pa s posebnim ozirom na bogata ležišča premoga in apatita. Mimo tega skrajšuje novi prekop pomorsko pot med Arhangelskim in Leningradom ter Baltiškim vzhodnim morjem za najmanj 14 dni. Ta nova pot je izredno važna tudi za promet s sibirskim lesom, kožuhovino in zlatom. Kar se tiče mednarodnega paroplovnega prometa, nima zanj novi prekop posebno izrazitega pomena, ker so naročila Anhangelska v daljnih tujih deželah zelo redka. Zanimivo je dejstvo, da bodo mogli pluti po novem prekopu tudi veliki oceanski parniki.

Kakšno ceno imajo literarne redkosti?

Neki Američan je plačal na neki dražbi v Londonu rekordno vsoto 14.500 funtov sterlingov za prvi odtis Shakespearjevih del. Za neki drug prav tako dobro ohranjen iste knjižne izdaje je plačal isti kupec pred nekaj leti 8.600 funtov sterlingov.

V življenju in še po smrti nesrečna

V Korneuburgu so se pripetili na nekem pogrebu dogodki, ki so izzvali v vsej javnosti veliko senzacijo. Pred dvema dnevoma je izvršila 16-letna Frančiška Franzenova zaradi nesrečne ljubezni samomor s tem, da se je vrgla z okna v drugem nadstropju na cesto in priletela na železno ograjo. Njene poškodbe so bile strašne in je kmalu nato umrla. Na dan pogreba se je skušal obesiti tudi dekletov oče, ki ga je hčerkina tragična smrt grozno pretresla. Domači so ga rešili v zadnjem trenutku. Ko pa je prispel pogrebni sprevod na pokopališče, se je vlila silna ploha, spremljana s točo, ki je prisilila pogrebce, da so poiskali zavetje v grobnicah. Pod veliko težo so se vdrla tla v neki grobnici in so padli mnogoštevilni pogrebci kaka 2 metra globoko. Več oseb, med njimi tudi duhovnik, je zadobilo pri padcu nevarnejše poškodbe. Zato je bil pokop odgoden na naslednji dan.

Človek z 42 ženskami.

Kriminalna policija v Marseillu je napravila te dni dober lov. Aretirala je trgovca z belim blagom, ki se je izdajal za »generalnega konzula Gratheja«. Ta mednarodni zločinec, ki je star 40 let, se je nameraval pravkar »poročiti« s svojo 42. ženo. Svoje poroke je izvrševal slepar v neki majhni vili blizu Marseilla in so fungirali pri njih kot duhovnik in priče njegovi pajdaši. Na ženitovanjsko potovanje je odpotoval »gospod generalni konzul« vedno v San Francisco, kjer je svoje »žene« redno prodal v južnoameriška zabavišča. Svoje žrtve je zbiral v vseh evropskih državah, pri čemur se je specializiral na dekleta, ki so bila brez staršev in bližnjih sorodnikov. Policija zaenkrat še ni mogla ugotoviti njegovega pravega imena, nedvomno pa se ji bo posrečilo kmalu dognati, s kom ima v resnici opraviti.

Najnovejše muhe Parižanov so zlate ribice.

Kakor je bila pred leti v Parizu moda, da mora biti v vsakem salonu po več bodečih kaktusov, tako mora sedaj imeti vsaka »odličnejša« Parižanka v svojem stanovanju po nekaj posod z zlatimi ribicami. Seveda so bile vse zaloge ribic takoj razprodane in so cene močno poskočile. Posebno lepe ribice stanejo že po 350 frankov.

Tatvina zbirke kravatnih igel.

V grad Hart blizu Gradca so pred dnevi vlomili neznani storilci in odnesli redko zbirko kravatnih igel, last rodbine Reininghaus. Zbirka obstoji iz 15 igel, med katerimi je prava dragocenost igla z velikim biserom, dočim so ostale igle okrašene z briljanti, rubini in smaragdi. Iskanje vlomilcev je ostalo doslej brez uspeha.

Mali oglasi

Razno

RADI OPUSTITVE TRGOVINE
oblastveno dovoljena razprodaja. L. Ornik, Koroška cesta 9. Izrabite to izredno priložnost! 2307

SODNA DRAŽBA.
V četrtek, dne 13. t. m. ob 14. uri se vrši v skladiščih šped. »Balkan«, Meljska cesta 29, dražba konkurzne mase Ane Mazorana, obstoječe iz 1 spalnice, raznega drugega pohištva, perila in posode. Predmeti, ki pridejo k dražbi, se zamorejo na dan dražbe od 13. do 14. ure v navedenih skladiščih pregledati. — Konkurzni upraviteli dr. Igor Rosina. 2538

KANARČEK
se je zgubil, nosi štev 68. Oddati v Masarykovi (Državni) cesti 2. I. 2536

Prodam

HRANILNO VLOGO
Posojilnice Narodni dom prodam. Dopise na upravo pod »Takoj«. 2440

KRASEN GOZD.
3 orali, pri Kamnici, z ugodnim izvozom prodam. Ponudbe na upravo pod »Naloženo«. 2528

Službo dobi

VAJENCA
z dobrimi šolsk. izpričevali, ki ima veselje za slikarsko in pleskarsko obrt sprejme Lužnik Ivan, Zgornje Radvanje pri Mariboru. 2531

IŠČE SE PRIDNEGA IN VESTNEGA DRUŠTVENEGA INKASANTA.
Poizvedbe v upravi lista. 5001

Sobo išče

IŠČEM SOBO
s strogo separiranim vhodom v bližini Kralja Petra trga ali komande mesta. Naslov v upravi »Večernika«. 5000

Stanovanje

LEPO, DVOSOBNO STANOVANJE
se odda v najem 1. avgusta. Vprašati: Aleksandrova cesta 28, I. 2537

LEPO, ENOSOBNO STANOVANJE
s kuhinjo, predsobo in pritiklinami, se odda 1. avgusta mirni stranki. Ogleda se od 12.—14. ure. Puškinova ulica 11, II. 2534

TRI DO ŠTIRI
sobno stanovanje s kopalnico in vrtom v bližini parka, Trubarjeve, Ciril-Metodove, Maistrove, Prešernove, Razlagove, Aškerčeve ali Tomšičeve ulice iščem za takoj. Naslov v upravi »Večernika«. 6000

SOBO IN KUHINJO
oddam s 1. avgustom. Zrkovska cesta 7, Pobrežje. 2532

Oglašujte!

Sobo odda

SOBO S ŠTEDILNIKOM
oddam s 15. julijem. Zrkovska cesta 7. Pobrežje. 2533

V najem

GOSTILNO
blizu Dravograda oddam v najem. Vpraša se v Vojaški ulici 12. 2535

Lepa knjiga — najlepše darilo!

Priporoča se knjigarna

TISKOVNE ZADRUGE, MARIBOR
Aleksandrova cesta 13

Izdaja konzorcij »Jutra« v Ljubljani; predstavnik izdajatelja in urednik: RADIVOJ REHAR v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru